

NARODNI GOSPODAR

GLASILO GOSPODARSKE ZVEZE.

Člani Gospodarske zveze dobivajo list brezplačno.
Cena listu za nečlane po štiri krome na leto; za pol leta dve kroni;
za četrt leta eno krono; posamne številke po 20 h.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne
vračajo. — Cene inseratom po 20 h od enostopne petit-vrste, za
večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 143.

V Ljubljani, 10. novembra 1902.

Poštno-bran. št. 849.872

Kmetijstvo.

Živinoreja.

Vzreja mlade živine.

Pri živini, ki jo redimo za pleme, ne smemo pozabiti, da jo je treba precej z mlada utrjevati, s čimer se jim da prilika, uriti in krepiti mlade ude. Če tudi je gibanje za teleta zelo važno, je vendar skoro bolj pametno, teleta privezovati in jih ne pustiti, da bi v ograjah prosto skakala, deloma vsled tega, ker pri krmljenji močnejša vedno odrivajo slabejša, tako da dobivajo močnejše živali navadno preveč, slabejše pa premalo krme, deloma pa tudi zato, ker je za take ograje treba preveč prostora in torej pride predrago. Tudi taka teleta rada druga drugo ližejo in dobijo tako kepe dlake vase, vsled česar jih mnogo pogine. Slednjič je tudi za napajanje veliko bolj praktično, ako imamo teleta privezana.

Privezano tele navajamo kadar je staro 3—4 tedne prav polagoma na prosto gibanje zunaj; ko se je pa živalica zunaj navadila, naj se pregibanje nadaljuje pri dobrem, pa tudi pri slabem vremenu. Pri tem imamo namen, da se živalski udje kolikor moč dobro razvijejo in da se sopila, kakor tudi koža navadijo na mraz in mokrino, vsled česar postane žival utrjena.

Po leti naj se goni živina na pašo, le o poldanski najhujši vročini naj stoji v hlevu. Od začetka paše je treba mlado živino tudi čez noč postavljati v stajo, dokler ni zadosti močna, prenesti brez škode nočni hlad.

Zelo dobro je, odločiti (pri skupnih pašnikih po soglasji večine pašnih opravičencev) teletom posebno pašo, zato so najbolj pripravna topla, solnčna s kratko dobro travo poraščena rebra. Teleta, ki se še nikoli niso pasla, privadimo na ta način, da jih krmimo doma, kakor doslej, poleg tega pa spuščamo še na pašo. Polagoma se priučijo tele pašnji, vedno lažje pogreša suho krmo, zato pa pospravi toliko več sveže paše in ko pride potem v planinsko pašo (vsaj je reja goveje živine ravno za planinske dežele na prvem mestu) je popolnoma v stanu iskati si dobre krme in ne zaostaja za drugimi živalmi, četudi razven paše ne dobi ničesa drugega.

Odstavljena teličica naj dobiva svoj oves in svoje otrobe (po koliko, to smo popisali v jednom prejšnjih listov), še vedno naprej in šele proti koncu leta se te porcije polagoma zmanjšajo, tako da s pretečenim prvim letom priboljšek preneha.

Poleg ovsa in otrobov ne smemo pri teletih, ki hodijo na pašo in

še niso eno leto stara noben dan pozabiti, da jim vržemo snopič sena v jasli.

Pri toplem suhem vremenu telice za to seno ne porajajo dosti, pri mokrotnem, mrzlem vremenu pa ga z velikim veseljem pozdravljajo.

Ako tako prikladamo mladi živini vsaki dan po nekoliko ovsa, se bomo prepričali, da živina veliko menj boleha, posebno ne dobi pri tem načinu paše tako rada driske.

V drugem letu smemo telicam po zimi pokladati vže slabše seno, po leti pa jih naj preredi pašnik, kjer si morajo pa živali s telesnim naporom prislužiti vsakdanjega kruha.

Pri mladem junčku moramo po odstavljenji nadaljevati kar se da enakomerno porcije ovsa in otrobov, kjer morajo ostati mesnati; po leti jim, čele količkaj mogoče, preskrbimo pašo, kjer morajo živali mnogo hoditi in plezati v strmine, saj lahko vsak spozna, da je pri plemenskem juncu največje važnosti, da se mu udje po možnosti dobro razvijejo. Junec se v starosti 1—1½ leta po navadi najbolje proda in mora zato v tem času imeti postavno, lepo obliko.

Zelo važno je, da na paši ločimo mlado živino po spolu. V tem oziru so zelo umestne združne

paše za mlade junce, kakor jih nahajamo po Štajarskem.

Poleg teh dobrih svetov za vspešno izrejo mlade živine ne smemo zabiti negovanja kože, ki je za dober napredek živine velike važnosti. Že od prve mladosti nikari ne zamudimo telet sleherni dan izkrtačiti, kar jim očitno dobro de, ker tako rada drže. Čim bolj jim varujemo kožo nesnažnega prahu, tim čvrsteje je delovanje kože v prid živali. Kadar prihaja živina iz paše domov, je bistveno, da vsako žival posebno po hrbtu očohamo (oštrgljamo), ker s tem odstranimo jajca govejega zolja. Ako čohala ne rabimo, prodro jajca polagoma v kožo in provzročijo naslednjo zimo pod kožo ličinke, ki delajo živini veliko sitnosti in bolečin.

Seveda pripomore kožna snaga tudi k temu, da se razen mrčes, posebno uši, ne more na mladi živini tako zlahka naseliti. Kljub temu pa se teh nepridipravov ne bomo mogli popolnoma znebiti. Kakor hitro opazimo na mladi živini uši, je najbolje, dotična mesta z živinskimi škarjami na kratko ostriči in z roko v ona mesta vdrgniti toplega lanenega olja; to mazanje ponovimo čez 3 do 4 dni, ker so se utegnila morebitna jajca mej tem izvaliti in je treba zalego z nova ugonobiti. Mej vsemi sredstvi zoper uši je laneno olje še najbolj nedolžno in tudi ne zajeda kože, kakor n. pr. tobakov izvleček ali živo-srebrna mazila. Živo srebro je tudi vsled tega nevarno, ker se teleta rada ližejo in se tako prav lahko zastrupijo z živim srebrom.

Ena najpogostejših telečjih boleznij je driska. Kakor hitro spoznamo to bolezen, se je moramo precej lotiti; če še ni kaj prida razvita, tedaj prav dobro deluje kuminov čaj, ravno tako surova jajca. Pri močnejši driski, dosežemo najboljši vspeh z opijevimi kapljicami. Razun tega moramo vsem driskavim teletom zmanjšati

množino krme do polovice, časih celo več.

Ozir mleka, ki ga dajemo teletom prvih 14 dnij, je najbolj primerno, da dobivajo materino mleko. Potrebno pa je, da se poklada mleko kravje gorko, dalje ne smemo mleka tako kar meni nič tebi nič postaviti pred mladica, češ: zdaj se pa dobro imej. Ampak zelo primerno je, da si nabavimo napajalno golido, iz katere mora tele mleko polagoma sesati po dudlju, ki je ponarejen po sescu. Na ta način najbolje posnemamo naravno sesanje, posebno ako postavljamo napajalno golido na tla, tako da mora tele rabiti neko silo, da pride do svojega mleka. Mleka ne smemo nikoli mešati z vodo. Ob času ko dajemo mleka vedno menj, pričnemo goniti tele na vodno korito, paziti pa moramo, da se preveč ne nasrka bistre vodice. Najbolj primerno je napajati po krmivti, katero pričenjamo po navadi z mlekom. Kolikorkrat kravo po teletu pomolzemo, tolikokrat naj tudi tele dobi mleko

Kadar pozneje molzemo samo dvakrat na dan, zadostuje tudi samo dvakratno napajanje teleta. Seno, namenjeno teletu pa vržemo zjutraj v prav nizke jasli in kar zvečer ostane, to damo kravam, da dobi tele naslednji dan sveže seno. Tele se skoro celi dan po malem ukvarja s senom in tako se najbolje navadi na grobo krmo. Tudi sol začnemo pokladati prav po malem takrat, ko začne tele dobivati menj mleka.

Vsa mlečna nadomestila, kakor laneno seme, sladne kali, moke in razna močna krmila ne morejo kravjega mleka nikdar popolnoma nadomestiti in najbolj prav je, ako se razven gori omenjenih krmil (mleko, oves, otrobi, seno) ne rabi nikakih drugih mlečnih nadomestkov.

Način izreje mlade živine, kot smo ga tu opisali, je v navadi pri Švicarjih in nima namena, da

bi dosegli pri živalih prvo leto kolikor moč veliko težo. Hočemo samo popolnoma navaden, pravilen (normalen) razvoj, ki naj s pomočjo utrjevanja in zadostnega gibanja zabrani bohotno (mastno) obliko. Tele mora svojo krmo predelati, svoja pljuča, svoje ude krečiti, in tako dobimo govedo, ki res spolni pozneje naše upe, ki smo je stavili nanj. Ponovimo, da je ravno prvo leto za naš konečni smoter ali cilj pri izreji največje važnosti. Kar v prvem letu zamudimo, tega ne moremo nikoli več popraviti.

Kar časa zamudiš, pravi pesem, na veke ga zgubiš.

To velja, kakor o mladosti človeka, tudi o izreji mlade živine. Prvo leto je podlaga, je temelj, na kojem moramo zidati naprej; če hočemo sezidati pravilno, hasnovito poslopje živalskega organizma, mora biti temelj trden in pravi.

Sicer pa ta način izreje živine ni ravno težaven. Treba le zlate snage in velike točnosti, da se storj vse v pravem trenutku, treba tudi nekoliko ljubezni do stvari same, da pri vsaki živali posebej takoj opazimo razne slučajnosti ter ne čakamo še-le, da se ta ali ona belest rezvije v grozečo pošast.

Zelo dobro je živali tehtati vsaki mesec; tehtnica nam najbolje pove, za koliko smo prišli naprej v kakem času. Prehiter ali prepočasen razvitek nam pokaže tehtnica veliko hitreje in določneje, kot moremo to presoditi s prostimi očmi. Kaj takega vidimo po navadi šele tedaj, ko je napaka vže precej velika, dočim nas tehtnica mnogo preje podučí.

Vinogradništvo in vinarstvo

Naravno zboljšanje vinskega pridelka.

Žalibog, da vinska letina ne izpade vsako leto tako ugodno, kakor si vinorejec želi in kakor bi morala, da se naše vinarstvo

nekoliko hitrejše povzdigne in da se čim prej zacelijo rane, katere so mu prizadiale razne uime in razni škodljivci, v prvi vrsti pa trtna uš! Zato pa mora umni vinorejec skrbeti, da si z umnim obdelovanjem in z umnim ravnanjem s trtami v vinogradu ter z moštom ali vinom v kleti pridelek primerno zboljša. Dobro blago ima vedno dobro ceno, naj bo mlado ali staro, dočim se mora slaba, kislá, neukusna vinska kapljica po nizki ceni oddati in večkrat je sploh ni mogoče v denar spraviti. Da se to pripeti, je kriva zanikrnost in trmoglavost več kakor nevednost.

Precej razširjen je kmetijski poduk, mnogo je strokovnih listov in knjig, ja tudi praktičnih strokovnih vzgledov je že toliko, da ima vsak količkaj napreden gospodar priliko, podučiti se in videti kar bi utegnulo hasniti mu v zboljšanje žalostnega stališča.

Ne bodemo se tu spuščali v popis in odstranitev raznih vinskih boleznij in napak, marveč hočemo v kratkem omeniti, kako bi bilo najnaravnijšim potom napraviti vsako vino za vžitek prijetno.

Kdor je strokovno izobražen, se bo poslužil raznih dodatkov in mogoče tudi takih, ki so postavno prepovedani; to se dogaja posebno pri nevestnih trgovcih, katerim ni za ime toliko kakor za dobiček. Kdor pa nima dovoljne strokovne izobrazbe, naj se ne loti vporabe njemu neznanih pa od nezanesljivih trgovcev priporočenih snovij, kajti lahko se pripeti, da si pridelek še poslabša mesto zboljša.

Da bode vsakdo dosegel vsako leto zadovoljivo vinsko letino, izvzemši ako nastopijo nenavadne uime, kakor n. pr. huda toča, močni viharji, nalivi itd., torej take, katerim se človeška moč ne more vstavljati, naj se drži naslednjega navodila: Saditi je bolj zgodnje vrste, da gotovo dobro dozore in dalje take, ki mnogo rode in ki dajejo dobra vina: med le-

tom je trte pridno čistiti ter škropiti in žveplati, da peronospora ali strupena rosa ne pokvari listov, grozdna plesnoba pa ne grozdja; plevel se mora iz vinograda pridno odstranjevati in sploh skrbeti, da ne pride razun trt ničesar vanj, ker vsaka druga rastlina je na kvar trti, ker ji jemlje hrano ali pa služi za zalego raznim trtnim škodljivcem; pri trgatvi je vse gnilo grozdje odstraniti ter to zase, zdravo pa zase sprešati in shraniti, kajti vino iz gnilih jagod dobi in tudi obdrži vedno duh po gnilobi in tako vino se kaj nerado čisti; vino je o pravem času pretočiti, da se odstrani gošča in da pride z zrakom v dotiko, ter pridno vsaki teden dolivati, da se na vrhu ne naseli kan in očetna gliva; držati klet in posodo, osobito poslednjo, vedno in jako snažno; pogostokrat treba dobro gnojiti, ker brez zadostne gnojitve se dandanes vinograda sploh misliti ne more.

Ako so vsi ti pogoji tu, se lahko z neko gotovostjo računa na vsakoletni povoljni, da prav povoljni izid. Kakor v vsaki stroki, so pa tudi v vinogradništvu razne zapreke in težave, da človek ne more vsega tako izvesti, kakor misli in kakor bi rad.

Če pomislimo na 8 do 10 let nazaj, ko se je pričelo vsaj pri nas živahno regeneriranje ali obnavljanje opustošenih vinogradov, takrat se ni tako vpoštevalo kakšne posledice utegne imeti pomnoževanje vsakovrstnih trtnih vrst. Deloma so še manjkale lokalne praktične skušnje, ljudstvo samo pa se za nove vrste ni veliko zmenilo že z ozirom na to, da jih je bilo težko dobiti in zato je vsakdo pomnoževal, kar mu je pod roko prišlo. Sedaj so se pričele kazati posledice takega postopanja. Ako je količkaj slaba jesen, grozdje ne dozori povsod enako in ponekod celo jako slabo, vsled česar se pridelajo kislá vina; druge vrste pa začno močno gniti, kar zmanjša pridelek na kakovosti in kolikosti.

Kdor pride v tak položaj, da ne more takega vina spraviti v denar, naj ga skuša poštenim potom popraviti. Ako je vsemu nevešč, naj se obrne na bližnjega strokovnjaka, ki mu bo rad in brezplačno podal potrebna pojasnila. Ako pa tudi temu ne zaupa, naj se obrne za svet na ta ali drugi strokovni list.

Najnedolžnejši način zboljšati vina je s pomešanjem raznih naravnih vin, kar imenujemo tudi rezanje vina. Ako je vino prekislo in ga hočemo napraviti milejšega, ga bodemo zmešali z Vipavcem ali Dalmatincem in z milejšim Istrijancem. V nasprotnem slučaju ga bodemo pomešali z Dolenjcem, Štajercem in s kraškimi ali istrskimi teranom. Istotako bodemo popravili redka in svitla vina z dodanjem nekoliko Dalmatinca ali Istrijanca. Glavno pa je, da so vsa vina naravna.

Pripomniti je pa, da se vsa vina ne zlagajo enakomerno. Pri nekterih vinih se n. pr. takoj čuti, da je primešano tuje vino. Zato se pa ne sme tudi pri tej manipulaciji kar tja v en dan mešati, marveč mora dotičnik, ki nima v tem še nikake prakse, najprej v malem poskušati in še drugim dati pokušati, predno se večjih sodov loti. Tudi se ne smejo mešati zdrava vina z bolnimi n. pr. s plesnivimi, ker potem dobi še primešano vino slab duh. Istotako je škoda popravljati mlada vina s starimi in večkrat se v tem slučaju ne doseže zaželjeni vspeh, ker če je mlado se duh starega vina popolnoma pozgubi ali pa se ga preveč čuti. Vino se ne sme mešati malo pred odpošiljatvijo, marveč več tednov popred, da se do pošiljatve dobro očisti; to velja osobito o mladih vinih, ki niso še prav popolnoma pokipela. X.

Mlekarstvo in sirarstvo.

O pogojih dobičkonosnega mlekarstva.

Po predavanju prof. dr. W. Vinklerja na tečaju za praktične zemljelce na Dunaju.

(Nadaljevanje.)

V jedni prejšnjih številka našega lista smo navedli kot nujno potrebo zboljšanja našega mlekarstva to, kar povdarja celi moderni svet: proizvodnjo je treba pomnožiti, pa ga ob enem poceniti. V ta namen smo rekli je treba:

1. Skrbno izbirati molzne krave ozir. njihove hasnovitosti. Skušajmo si pridobiti take molzne živine, ki bo imela veliko in pa mastnega mleka. Pri tem se je pa tudi ozirati na to, kako da izkoriščajo naše krave jim podano klajo. Tudi tu je velik, velik razloček med živalmi.

Danes premislimo malce točko

2., umno krmljenje naših krav. Iz tega si prav lahko preračunate približno potreščino posameznih rastlin na raznih snoveh.

V tem oziru si lahko zapomnimo, da

a) Tolščo do neke stopinje zvišamo s pokladdanjem bolj tolste hrane, ne pa bogate na beljakovini. S kokosovimi tropinami je moči povišati tolščo za $\frac{3}{4}\%$.

b) Večje porcije beljakovin, močnih krmil utegnejo zvečati množino mleka, toda samo pri zelo dobrih molznicah in začetku laktacije ali časa, ko začne krava po teletu mlesti. Kravam, ki vže dalje časa molzejo, torej ne bomo dajali preveč močnih krmil, posebno ne, če so breje, da ne dobijo mlečne mrzlice, sicer se pa tudi ne izplača.

c) Ako hočemo zvišati i množino mleka i tolščo, nam dobro služijo takozvana dražila. Skušnje so pokazale, da že majhna množina dišečega in aromatičnega planinskega sena na mlečno izločevanje vpliva kaj ugodno. Vže od nekđaj stoje kot pospeševaljice mlečnosti na dobrem glasu: grško seno (*trigonella foenum graecum*),

ki ga vsi poznamo iz Kneippove zdravstvene prakse, planšarji pa posebno obrajtajo: medvedov koren ali nadrijan (*Meum motellina*) planinski pripotec (*plantago alpina*) temna sladka detelja (*hedysarum obscurum*) in planinska latovka (*poa alpina*).

Ta aromatična zelišča bodo najbrže tudi precej vzrok, da ima mnoga planinska živina, če tudi zelo zanemarjena, vendarle še toliko mleka. Ni pa dvomiti, da izvira dobri okus planinskega mleka in iz njega narejenega masla in sira ravno od okusnosti, rekel bi zabele in dišav teh zelišč. Ravno tako se nam pa lahko tudi v nasprotnem slučaju zgodi, da močno krmimo in imamo dobro živino, pa vendar ostane mleko primeroma zelo vodeno, seveda, pokladali smo detelje in podobne robe le malo, pač pa seno iz na pol kislih travnikov. Tu imaš misleči kmetovalec še hvaležno polje poskusov odprto. Seveda ne smemo tudi tu prestopati lepe zlate srede in pokladati preveč dražil, preveč bi škodovalo, kakor škoduje pri nas več nego 30—40 gramov soli na na dan in žival.

d) Mlečne krave izločujejo v mleku mnogo rudninskih snovij in pepela, breje krave potrebujejo razen tega še znatnih rudninskih množin za tvorbo mladega živalskega telesa. Ravno tako ima krma pomanjkanje teh snovij, ako je zrastle na nevapnenem, granitnem, gnajsovem ali pisano peščenatem svetu ali na kislem travniku. V vseh teh slučajih je zelo na mestu pokladdanje fosforno kislega apna, kake 1—2 žlici na dan in kravo.

3. Nadalje važno sredstvo, da dvignemo dohodke iz mleka je pravilna molža.

Znana in po mnogih natančnih poskusih potrjena resnica je, da doseže izurjen mlekar vedno več mleka pri molži, in da neizurjen mlekar ne dobi samo menj in sla-

bejšega mleka, ampak da celo krave temeljito pomori.

Vnetje vimena, gluhi senci in podobne pridobitve so posledica slabe molžnje. Vime namreč ni samo najvažnejše mlečno znamenje ampak je tudi oni živalski organ, ki zasluži največje pazljivosti in razumnega ravnanja in o kate-rega ustroju ter o tvorbi mleka v njem je treba imeti troho zapopadka, ako hočemo molzenje pravilno presoјati. Pomislimo le, da je poslednje namolženo mleko najbolj mastno, pa tudi najtežje spraviti iz vimena. Začetniki in slabomolzci pa ravno ta najboljši del mleka puste v vimenu. To ni samo potratnost mleka, ampak ima še to škodljivo posledico, da zaostalo mleko zabranjuje izločevanje mleka. Vsaj veste, da staromolzne krave ustavimo ravno s tem, da jih vedno redkeje molzemo. —

Dalje moramo pomisliti, da potrebuje mleko nekaj časa za izločevanje in da se pri mladih in novomolznih kravah tvori hitreje pri starih staromolznih počasneje. Odpočitek traja pri novomolznih kravah 2 do 4 ure pri starih do 10 ur. Zato je primerno, da molzemo novodoječe krave po 3 do 4 krat, pozneje čez 3 do 4 mesece pa samo dvakrat na dan. Učinek se pokaže ugoden posebno po prvem teletu. Zelo podučne so v tem oziru skušnje danskega živinozdravnika Hegelunda. On je mlečnost slabih krav z večkratno molžo po teletu močno povišal. Neka krava je dajala samo 5—6 litrov mleka na dan. Hegelund jo je skozi tri tedne molzel po 7 do 8 krat na dan in glejte, pripravil jo je do 14.5 litrov mleka na dan, neko drugo kravo je na ta način zboljšal od 3 in pol *kg* na 9 do 10 *kg* in še tretjo od 9 *kg* na 16 *kg*. Kar je pa važnejše, krave so mleko obdržale v tej množini tudi pozneje, ko so jih molzli samo po 3krat na dan. Vse to kaže, da deluje molzenje na

kravo kot draženje in to draženje vpliva najmočneje na izločevanje mleka prvi čas po oteletenji,

Skušnja celo uči, da je dobro telicam gnjesti vime še pred storitvijo, da se jim na ta način dražijo mlečne sleze in se živali preje privadijo na molžo.

Zanimivo je sedanje gibanje v tem oziru na Dauskem, ki ga je povzročil Hegelund. Po njegovi metodi se da baje mlečnost krav povzdigniti za celih 15 odstotkov. V proračunu danske državnice je v račun za prihodnje leto postavljenih 8000 kron v pospeševanje mlekarskih tečajev za Hegelundov način molže. Vse je navdušeno za vspehe pri molži, celo majhni posestniki obiskujejo tečaj. Na vsako kravo, tako računajo, pride po Hegelundovem načinu po 1 kg mleka več na dan in cela Danska ima čez leto samo od tega novega načina okoli 40.000 kron dobička.

4. Tu moramo navesti še nekatere bistvene okoliščine, s katerimi moremo zvišati in izboljšati mlečnost. Te so posebno:

a) dobro prezračevanje. Ne samo iz zdravstvenega stališča za živali je to nujna zahteva, ampak tudi za to, da pride mleko prišedši iz vimena takoj s samim dobrim zrakom v dotiko in ohrani dober okus. V hlevu polnim prahu in gnojnega smradu je nemogoče proizvajati stanovitno mleko in torej precej, ko zagleda beli dan, izgubi svojo vrednost za direktno prodajo, pa tudi za predelavo. Snažno mleko brez vsake napake je podlaga za razvoj mlekarstva ni napake, ki se zgode tukaj, ni moč pozneje popraviti z najpopolnejšo tehniko v mlekarni ali doma.

Škoda, pri nas boš težko nalletel na primerno napravo za prezračevanje ali ventilacijo, če je pa vže kje, se pa ne da regulirati.

S samimi luknjami na obeh straneh zidu pod stropom, ki se dajo po potrebi zamašiti s slamo, še ni veliko storjenega. Mi potre-

bujemo zatvor, s katerimi je lahko ravnati in katere je moči regulovati po smeri vetrov in po hlevski toplini, dalje je treba skrbeti za to, da zrak kroji in pri tem vendar ni v nevarnosti zdravje živine. V tem oziru opozarjamo na L. v. Tiedemanovo brošuro, ki je za naš namen jako podučna.*) Kakšen upliv da ima prezračevanje na mlečnost, naj navedemo le en zgled. V zglednem hlevu mlekarnarje v Frankobrodu na Menu so vpeljali dobro prevetrovanje in s tem zvišali dohodek od vsake krave za celih 448 litrov mleka na leto.

b) Semkaj spada tudi toplina hleva. Najugodnejša temperatura za živino je od 15—18 °C.

Ako je v mojem hlevu toplina pod to normalo, je treba klasti živini za 1 do 3 odstotke več krme, če hočem, da mi ne bo hujšala ali dala manj mleka. Tedaj toplomer v roke in hajd ž njim od časa do časa v hlev.

c) Redno vsakdanje pregibanje na prostem jako ugodno vpliva na mlečnost. Zmerno gibanje do pol ure na dan zviša mlečni dohodek za pol kg mleka na dan in glavo, daljše pregibanje in delo sicer zmanjša množino mleka, ne pa toliščobe. Dobri pašniki niso imenitni samo iz higijenskega (zdravstvenega) stališča, ampak večjidel tudi množino in toliščbo mleka izboljšajo.

d) Redno snaženje krav more po prof. Backhausu pomnožiti mlečnost za 5—8 odstotkov.

Pri vsem tem ne pozabimo, da stoji izločevanje mleka pod vplivom živčnega draženja in da pride vsako ugodno vplivanje v tem oziru v prid mlečnosti. To velja tudi o svetlem hlevu, o načinu kako živina o hlevu stoji, o nastiljevanji, odvrčanji vsakega vznemirjanja od živine itd.

*) Die Lüftung der Viehställe mit erwärmteter Luft. Izšla pri Paulu Parey, Berlin.

S p l o š n o.

Gospodarjem, ki koljejo prašiče v prevdarek!

V mnogih krajih obstoji še stara navada, da se zaklani prešič ne dene iz kože, temuč le postrežejo ščetine. Ta navada je naravnost nespametna dandanes, ko ima prešičeva koža izvrstno ceno, ki še leto za letom raste. Vsak umen gospodar bode toraj kožo snel in prodal. Kupujejo se prašičje kože na vago in dosedanja cena je bila 36 krajcarjev za kilo. Na kožo navadne velikosti prišlo je na ta način okroglo 3 gld., na težje pa do 5 gld. in še več. Cena pa še vedno raste in pričakovati je, da ravno letošnjo zimo zopet poskoči. Gospodarji, ne zavržite torej gotovega denarja! Kmet mora pri krajcarju štediti, kaj še le pri goldinarjih!

O vseh podrobnostih daje drage volje pojasnila velika domača kršćanska tvrška Karol Pollak, tovarnar v Ljubljani, ki vsako množino prašičjih kož kupi za najvišjo ceno in sicer proti takojšnjemu plačilu.

Arzenal zoper bakterije.

(Konec)

Mogoče je pa tudi dobiti popolnoma sterilno mleko brez znatnih sprememb v njem, o kojih smo govorili v zadnjem listu. Pri tem segrevamo mleko najpreje skozi pol ure v pretakajoči se vodni pari (100° C); vsled tega poginejo vse vegetativne oblike bakterij, živi ostanejo samo še trosi. To mleko pustimo na to v dobro zaprti posodi ostati do drugega dne in je drugi dan z nova segrejemo na 100° C, to naj traja pol ure. Zaradi večje gotovosti segrevamo še tretji dan mleko, pa le za malo časa. To postopanje imenujemo razkosano sterilizovanje (frakcionirano ster.).

Poleg vročine je važno orožje v boju zoper mikroorganizme solnčna svetloba. Ima pa tudi

marsikako prednost pred drugimi razkužili: zelo je po ceni in se rabi čisto priprosto; treba je le pustiti, da pride mnogo luči v prostore, kjer ne maramo za bakterije. Bogu se imamo zahvaliti posebno mi ravno za ljubo solnčice, da ni cela naša zemlja preplavljena z bakterijami, ki se tako grozno urno množe.

Vendar pa ne vplivajo vsi žarki solnčne svetlobe enako pogubno na bakterije. V pojasnilo naj povem to-le: Solnčna rmenkasto-bela svetloba je sestavljena iz sedmerih barv, ki jih vsi poznate. Med temi barvanimi žarki so naši pristaši v boju zoper bakterije samo tako imenovani kemijski žarki, ki so vijolčni in preko (ultra) vijolični žarki.

Sijajen dokaz, kako zavira solnčna svetloba razvoj bakterij je sledeči poskus. Ako si priredimo ploščo z bakterijskim nasadom in ako položimo na pokrov te „plošče“ papirnih zrezkov, tako da tvorijo na pr. kako črko in ako izpostavimo to ploščo solnčni svetlobi ter ob enem skrbimo za bakterijam primerno toplino, opazimo kmalu, da se bakterijske naselbine razvijajo posebno na onem delu plošče, ki leži pod papirnimi zrezki; to pa zato, ker ta mesta niso izpostavljena naravnostni solnčni svetlobi. Ako prilepljene črke odstranimo, uvidimo, da tvorijo sedaj črke na plošči bakterijske naselbine same.

Še drug zglede, kako velikanska je moč solnčne svetlobe kot uničevalke bakterij.

V reki Seni, v katero se steka vsa nesnaga velikanskega pariškega mesta, so našli pri kraju Bezons, kjer je voda najbolj nečista v vsakem kubičnem centimetru (cm^3), t. j. v eni tisočinki litra 2,885.000 bakterij. Nekoliko nižje pri Manitesu se je to število že znižalo na 272.000 za m^3 . Vzrok tega hitrega zmanjšanja je gotovo tudi deloma mejsebojni boj bakterij za obstanek, a največ je

še to pripisovati naravnostnemu vplivu solne svetlobe.

Zato ne pozabimo nikoli, da je zlato solnce naš mogočni zaveznik v boju zoper mikroorganizme; vsled tega zidajmo svoje mlekarne in živinske hleve, kakor tudi svoja lastna stanovanja vedno tako, da more solnce vedno od vseh stranij prosto k nam v vas. V temnih kotih in oglih se rada nabira grdobija; in ravno v njej imajo bakterije najlepšo priliko za svoje razvijanje. Vsled tega skrbimo, da more solnčni svit prodreti vsak kotiček naših poslopij.

Nadaljno silno važno sredstvo v boju zoper bakterije, ki je poleg tega silno po ceni, je čednost, snažnost. V nesnagi je vedno dovolj organskih snovij, ki so neznano dobro došla hrana bakterijam, kjer pa nesnago, kolikor je to v naših močeh, zatiramo, tam bo tudi rast bakterij le skromna, malenkostna. — Posebno pa v mlekarstvu ne moremo biti nikoli presnažni, ker je ravno snov, s katero imamo tu opraviti, namreč mleko zelo ugoden stan in torišče najraznejših bakterij, tako da je v resnici napeti vsa sredstva, ki so nam na razpolago, da zabranimo prehudo razmnoževanje bakterij.

Za to se vidi in skuša ravno v mlekarstvu, bolj nego kje drugje, da je tam, kjer ni najstrožje snage, naravnost nemogoče izdelovati dobro blago.

Orožja, koja smo si doslej v našem arzenalu ogledali, so namreč: pasterizovanje, sterilizovanje, solnčna svetloba, se imenujejo fizikalna razkužila. Poleg njih imamo še več sredstev, ki delujejo na bakterije kot strup po kemijskem potu.

Precej časa je vže, kar so naravoslovci prišli na to, da je večina snovij, ki delujejo kot strupi na rastlinsko in živalsko telo (organizem), strup tudi za stanice v obče, torej tudi za bakterije.

K takim strupom prištevamo n. pr. karbolno kislino, (ki jo vlivajo v mestih po straniščih), borova kislina, salicilna kislina, formalin, lysol, kreolin, vgašeno apno, dalje večina kovinskih solij, kot sublimat (živosrebrni klorid), žveplenokisli bakreni okis, žveplenokisli cinkovi okis i. t. d.; tudi nekateri plinovi, kakor žveplenasta kislina, (ne žveplena), klor ozon (O^3), uničujejo bakterije.

Te za naše mikroorganizme škodljive tvarine nazivamo anti-septika.

Ker je naša orožarna tako bogato založena, si utegne kdo misliti, ni skrb, da ne bi lahko premagali vse sovražnike iz drobne sveta bacilov. Toda temu, žal, ni tako. Večina tega orožja, zvanega antiseptika, je namreč preostra, t. j. kemijska sredstva so ali tudi človeku nevarna ali pa imajo močan vonj, da utegnejo pokvariti posebno fino mlekarstvo blago. Pametna beseda se da govoriti, skoro edino le o ugašenem apnu. Ravno to je razkužilo, ki bi se moralo v mnogo večji meri rabiti nego doslej.

Treba ga je pa preje hraniti tako, da pride kolikor mogoče malo v dotiko s zrakom. Kajti apno, ki leži prosto na zraku, sprejema iz zraka oglenčevo kislino in se spremeni polagoma v ogljikovo kislino ali kredo in ta nima anti-septijskih lastnosti.

Kakor nasproti fizikalnim vplivom, tako kažejo bakterije tudi nasproti kemijskim razkužilom različno trdoživost. Kakor povsod tako stoje tudi tu kot trdoglavke one bakterije ki tvorijo trose.

Tudi imajo različna antiseptika različno moč zamoriti bakterije; tako deluje n. pr. sublimat mnogo vspešneje nego enako velika množina cinkovega okisa; zato je treba tudi vzeti od slednjega mnogo močnejšo raztopnino nego od sublimata, ako hočem doseči isti učinek. Ta antiseptika namreč rabimo (samo v mlekarstvu so ali po-

stavno prepovedana ali neumestna) vedno raztopljena in sicer tako, da denemo v 100 delov tekočine: sublimata $\frac{1}{10}$ dela (0.1%), formalina 2 dela, karbolove kisline 1—5 delov, lysola 1—3 dele, kreolina 3—6 delov, borove kisline 3—4 dele.

Posebno moč za zatiranje bakterij imajo kisline. Zato vspevajo bakterije najboljše na neutralnih (ne kisljih, ne lugastih) ali pa slabo alkaličnih (lugastih) snoveh, dočim se na drugi strani vsled življenskega delovanja bakterij pogostoma tvorijo kisline in jih bakterije tudi večkrat izločujejo.

H koncu naj omenimo še enega činitelja, ki zabranja prehitro razmnoževanje bakterij, to so namreč razni produkti ali snovi, ki jih bakterije same izločujejo iz sebe, nekako blato bakterij.

Splošen je zakon narave, da nobeno bitje ne more živeti ob lastnih svojih iztrebkih in da mora poginiti, ako se ne iznebi teh odpadkov na kak način. To velja tudi za bakterije. Izvrstno primerimo imamo ravno pri mlečno-kisljih bakterijah. Te spreminjajo, kakor je znano, mlečni sladkor v mleku v mlečno kislino. Pokaže se pa, kadar je dovolj kisline v mleku (kakih $\frac{6}{10}$ od sto), da se mlečnokisle bakterije nič več ne pomnožujejo in se tudi ne napravi več mlečne kisline od tega trenutka; kaj temu vzrok drugega nego to, da je svet okrog bakterij postal prekisel, tako da se bakterije ne morejo razvijati. Ako kislino v mleku odpravimo s tem, da potresemo v mleko malce zdrobljene krede (ta tvori mlečno kislino v nevtralno sol) se začne delati mlečna kislina z nova. To lahko nadaljujemo toliko časa da je ves mlečni sladkor premenjen v mlečno kislino.

Narodno gospodarske drobtine.

I. Snet v pšeničnem zrnju, kako ga odpraviti?

Gotovo resničen pregovor je, da „pod solncem ni ničesar, kar bi ne imelo sence“. To pomenja namreč, da nobena stvar na svetu ni brez pogrška, nasprotno, še raje se v lepo reč kaj vrije, kar ne dopade nam, saj čim lepši je sad, tembolj ga nadlegujejo ose. Naštelo se bi lahko veliko primerov, kakor o vinske trti, tako o sadnem drevju, živinoreji, poljedelskih, kakor sploh vseh gospodarskih pridelkih. Vendar ker bi to trajalo predolgo, naj se omejim tukaj le na jednega sovražnika, kateri želi kar ugonobiti po nekod pridelovanje pšenice, ta je namreč snet.

To bolezen provzroča neka gliva, katera se v podobi prahu zarije v klas in zrna pšenice, kjer spridi za moko namenjen plod v črn, smrdljiv prah. Ta se potem razširja v semenu na klasovju in menda tudi po zimi v shrambi, da je kmalu vse zrnje obdano od njega, še bolj pa setev. Kajti znano in gotovo je, da od snetljivega semena se nam ni nadejati srednje, še manj pa dobre letine žetve, kajti snet se v času rasti semena strašno zopet razmnoži.

Kako temu pomagati? Najkrajša pot bi bila, da bi se čisto seme od drugod naročilo, katero bi se vsejalo v zemljo, kjer že več let ni bila vsejana pšenica. Ali kdor pozna razmere ubogega kmeta, ve, da mu ni lahko kadar sibodi menjati pridelke, ker to — precej stane! Ako more drugače ukreniti, zavije jo, samo da se debelih stroškov izogne.

Treba toraj misliti na to, da se sovražnik zatere, kar pa pri snetu ni lahko. Vendar skrben kmet stori vsaj kolikor premore in temu podamo tukaj nekoliko nasvetov.

Prvič pogledjmo tu neki prah, ki se v lekarnah dobi pod imenom: N. Dupuy-jev prah zoper

snet pri pšenici. O rabi tega služi sledeči navod: Na 100 kg (125 l) semena se vzame zavojček tega prahu, (kateri se nahaja trd v gruči), kateri se dene v leseno ali lončeno posodo, nanj se pa ulije $4\frac{1}{2}$ l mrzle vode in tako pusti stati vsaj 24 ur, da se je gruča prahu dobro raztopila. Sedaj se v pripravljeno posodo, najboljša je kad zato, vsuje nekaj pšenice, nakar se ta poškropi s tekočino in dobro premeša. Nato se vsuje spet nekaj pšenice, zopet poškropi in meša, dokler ni vse zrnje v kadi. Kad naj bo nizka, kajti zrnje se mora v kadi pustiti vsaj 24 ur, med tem pa se pogosto premeša, — kar se najlažje stori s kakšno lopato, — tako da postane vsako zrnce vlažno od te tekočine. Nato se seme lahko naseje, če pa to vsled slabega vremena ni takoj mogoče, naj se seme nasuje v žaklje, kjer lahko teden dni počaka na setev. Naslov za ta prah je; N. Dupuy, Wien, VI. Windmühlgasse 33.

Sedaj pa pogledjmo še nekatera domača sredstva proti snetu. Po nekod hvalijo za to najbolj živo apno. To se kot prah zdrobljeno meša z zrnjem pred sejanjem ter dobro prêmešano pusti nekaj časa stati v posodi. Drugi spet rabijo mesto apna pepel in ga enako primešavajo med zrnje. Ako je jedno ali drugo teh sredstev med zrnjem dobro premešano, naj se seje, in ko seme obdano od prahu pade na vlažno zemljo, se nekako omije v lugu, katerega napravi apno ali pepel. In prav ta lug, tako se sodi, je zdravilo, katero zamori snet in njega zalego.

Pozabiti pa ne smemo, da vsa ta sredstva veljajo še le potem, kadar smo prej seme na vevnici, ali če je mogoče na trijerju že precej sčistili one nesnage. Včasih je namreč pšenica tako snetljiva, da je kar pol semena za nič, s katerim se seveda ne da čudežev delati. V takih okoljščinah svetu-

jem še jeden pomoček. Pšenica naj se pere, kakor za v mlin in k vsakemu vedru se pridene pest živega apna, katero napravi majhen lug. Ob enem pa se lahko po vrhu vode plavajoče smeti od snetu posnamejo in sicer takoj, ko se zrnje v vodo vsuje, kajti takrat suhe snetljive smeti plavajo po vrhu vode. Kadar se pa namočijo le te, padejo na dno posode k zrnju in jih ni moči več razločiti.

To so nekatere izkušnje, kako naj bi se naš kmet izmed mnogih sovražnikov kmetijskih pridelkov branil vsaj jednega, škodljivega snetu. Pohorski.

II. Solnčnica in nje vzgoja.

Kakor je znano, se solnčnico v velikem obsegu goji na Ruskem in Kitajskem, od koder se nje olje razpošilja po širnem svetu. Toda ta rastlina bi zaslužila, da bi se tudi pri nas bolj pečali z njo. Vredna je, da bi je ne sadili samo po vrtilih za kras, kakor do sedaj, nego jo gojili tudi v množinah na poljih in brdih.

Poglejmo najprej nje korist. Ona daje čebelam dobro pašo, listje nje je izborna krma za krave in njeno seme izvrstna piča za kuretino. Seveda to velja le v malem, ako je pa zemlja in lega za gojitev solnčnice ugodna, da se more gojiti v velikej množini, se dobro izplača iz nje napravljati olje, katerega izbornost ima v kupčiji lepo mesto.

Tudi ne zahteva solnčnica preveč truda z obdelovanjem. Prav tako skoraj, kakor kuruza se sadi, opleve, okopava in [konečno spravlja. Zemljo ima pač rada, da ni preveč na vetru in v senci, kar ji oboje ne ugaja.

Kar se naših razmer tiče, bi se najbolj solnčnica ondi priporočala, kjer se pečajo oblino z izrejo kuretine, za nje hrano. Za to pa se njo lahko natakne tu ali tam med setvijo, kjer skoraj nič

prostora ne vzame. Na ta način bi jo našim kmetom najbolj priporočali. Pohorski.

III. Kopita razpokana, kako celiti?

Pogosto se zgodi, da konjem kopita razpokajo. Da se kmalu zopet zarastejo, je dobro, če jih po 2—3krat na teden dobro oribamo z mastjo, katerej se je primešalo nekaj vazelina. Kadar se to presuši, se pa rog kopita namaže z oljkinim oljem. Mast upliva na rog kopita, da se kri bolje oživi v njem in se tako to bolje zarašča in okrepuje.

Pohorski.

Krivi naši prijatelji.

Prvi in najbližji tak „prijatelj“, ki nam pod krinko prijateljstva mnogo škoduje, je naša domačinka mačka, kakor hitro zapusti dvorišče in se poda na rop. Kakor je mačka koristna, dokler med štirimi stenami uničuje razni nepridiprav naših gospodarstev, tako škodljiva je hinavka, kadar raztegne svoj lovski revir na vrt in polje. Neovrženo je dokazano, da mačka na svojem poljskem in gozdnem lovu ne preži na miši, ampak izključno le na ptice, to pa tako strastno, da se tak mačur tudi po svoji vrnitvi v domačo hišo ne zmeni več za mišji lov, ampak le špekulira na dobro pečenko mastne golobice ali ubogega vrabulja. Pregovor sicer pravi: „Če mačka miš vjame, nič več ne prestane“, toda istina je, da se mačka, ki se je navadila na divji lov, ne zmeni za vse pogovore celega sveta, temveč hladnokrvno sledi nagneju svojega srca, ki so največ male ptice. Precej v škodo nam je, da še tako malo gospodarjev umeva ceniti škodo, ki nam jo dela to krivo mačkino prijateljstvo, kolikrat slišimo reči: kako je naša mačka pridna, ker v svislih ne najde dovolj miši, jih gre iskat še na vrt in na polje. Mi pa pravimo: Proč s takimi

lovaželjnimi mačkami, ker veliko več škodujejo, nego morejo koristiti!

Kjer lovarijo mačke okoli hiše, tam smo lakho prepričani, da male ptice pevke ne bodo gnjezdile, pač pa se bodo škodljive žuželke, hrana malih ptic, z grozno hitrostjo razmnožile in nam napravile na sadežih veliko škodo.

Mnogokrat najdemo blizu kmetijskih gospodarstev sračje gnjezdo, pustijo je ljudje na miru deloma iz malomarnosti, ali pa celo vsled babjeverstva.

Sraka je sicer v svoji zgovorni živahnosti kratkočasna ptica, toda njena ljubeznjivost je samo navidezna, kajti ona je s pogubno vnemo vdana zatiranju mladih krilatev. Da, sraka je še hujši od mačke. Dočim je ta slednja nevarna le bolj odraslim in ravno godnim ptičkom, si je izbrala sraka kot posebno priljubljen cilj gnjezda, iz kojih ropa jajca in negodne mladičke. Pa tudi marsikak odrasli pevec pade v kremplje črno-belemu roparju, ki se nereditko spozabi tudi nad piščancem na dvoru, celo nad mladim zajčkom v hosti. V času črešenj in zrelih jagod se gosti ta svetohlinški prijatelj s celo svojo „strgano plabto“ z najokusnejšimi sadeži dreves in grmovja in je pri tem zgled vsem požrešnikom, marsikako drevo je po parkratnem obisku sračje družine popolnoma oropano. Da si na tacih svatovščinah privošči sraka vedno le najlepših sadov, se umeje.

Kdor tedaj na svojem vrtu noče pogrešati malih krilatev, kdor hoče obvarovati svoje sadeže škodljivega mrčesa in srake, ta naj porabi čas valjenja in naj zatre srake z njihovo zalego vred v gnjezdu. To je najlažje storiti v večernem mraku, ko se stemni. Gospa sraka gre namreč zgodaj k počitku in sicer tako prekanjeno bitje je v zaspanosti, kakor bi bilo zgubilo vseh petero čutil. Ker je gnjezdo večinoma zelo vi-

soko ali na koncu vej, storiš še najboljše, ako vzameš puško v roko in poženeš skozi gnezdo točo kroglic, kakoršne rabimo za zajca, ker je gnezdo narejeno iz močnega dračja, ki je precej dobro varstvo za ptico.

Kaj pa drozeg, jeli on pravi ali pa narobe prijatelj človekov? O tem danes ni več dvoma. Res je, da ta ptica pokonča mnogo škodljivih žuželk, toda to dobroto odvagajo njene malopridnosti: pobere nam veliko jagod in koščičastega sadja, preganja male pevčice in ropa po gnezdih. Ker drozeg vsaj deloma koristi in s krasnim žvižgom razveseljuje naše srce, ga ne bomo prehudo preganjali, ampak preveč gospodariti mu pa tudi ne pustimo.

Čim več sovražnikov imamo, tembolj si moramo prizadevati, da si ohranimo in obvarujemo svoje prijatelje.

Pred vsem moramo dati malim pticam priložnost, da si napravijo gnezda po naših vrtovih, njihove sovražnike moramo odganjati in zatirati, njim pa posebno v zimskem težkem času pomagati. Ravno male ptice pevke, ki gnezdiijo po vrtilih so naše najboljše prijateljice. Nevtudno zatirajo škodljivo golazen, katere uničijo nevrjetne množine.

Kakor ptice nad, tako krt pod zemljo nevtudno zatira škodljivi mrčes. Ako tudi krt na svojih lovskih potih tu in tam zadene in poškoduje kako rastlino, to ni nič v primeri s koristjo, ki jo napravi z uničevanjem belega črva.

Zato je popolnoma narobe svet in se pravi pljuvati v lastno skledo, ako neumen človek čaka z motiko ob krtinah in pobija svojega dobrotnika. Seveda na zelenjadnem vrtu mu bomo odpovedali stanovanje.

Ravno tako nedolžen in koristen je za kmetovalca jež, ki spada med njegove najboljše prijatelje; kljub temu ga pogosto preganjajo brez vsakega vzroka in mnogokrat še-le po dolgih mukah umore.

Da zatira jež na svojem lovu škodljiv mrčes, črve, polže, miši, da celo podgane in kače, vse to v interesu kmetijstva, tega mnogi ne vrjamejo; pač pa čuješ mnogokrat vražo, da sesa jež po noči kravam mleko iz vimena. Gotovo je, da jež v hiši in v skednju veliko več koristi nego najboljša mačka.

Vse te prave prijatelje kmetijstva varujmo preganjanja, odprimo jim gostoljubno hišo, naše neprijatelje pa zatirajmo iz vseh močij in vspeh ne bo izostal.

Ekonom.

Raznovrstna vremenska pravila.

M. Dankler podaja v obzorniku „Narava“ sledeča vremenska pravila:

Tihi dež preneha, ako nastopi veter. Ako so stari predmeti, na pr. zidovje, kamenje in drugo, pri hudem mrazu obdani z nekako slano, sledi kmalu južno vreme in dež; ravno tako dobimo dež, ako imenovani predmeti v poletnem času postanejo mokri ali ako se začno, kakor pravi ljudstvo, potiti. Gotovo imamo pričakovati dežja, kadar stranišča in mlakuže močno smrdijo, kadar posušena zelišča, kakor dišeča perla, zelena itd. močno dišijo, kadar oddaljeno gorovje razločneje vidimo kot po navadi, kadar postanejo vrhunci gora po solnčnem vzhodu motni in oblačni in se po dolinah delajo megle. Ako so pa doline in gore zjutraj odete v meglo, ki se pa potem z vshajajočim solncem vzdigne in razpusti, je lepo jasno vreme gotovo. Fin rosnat dežek zjutraj le redko traja dalje časa; ako pa solnce vže zgodaj zjutraj sije posebno jasno, tako da je čez celo okolico razprostrt nekak bleškeč, migljajoč izraz, takrat se ne zanašajmo na vreme in ravno o takih dneh velja pregovor: ne hvali dneva pred večerom!

Ako se delajo ob dežju na mlakah in potocih mehurji, je to baje znamenje daljšega deževanja. Pri

zahodnem vetru se spremeni dež v sneg, pri vzhodnem vetru pa v sneg in dež. Kakor mi je pripovedoval nek lovec in prijatelj narave, je pričakovati zelo hudega mraza, kadar zapro divji zajci sveje rove in kadar iščejo veverice zavetja v podzemeljskih luknjah. Oni lovec je to opazoval samo takrat, ako je naslednje dni bilo mraza do 13—15°. Mavrica na južni strani oznanja močen dež, na vzhodu kaže mavrica lahke dež in na zapadu jasno vreme. Ako je v mavrici zelena barva posebno močna, imamo pričakovati deževja, če pa se rdeča barva izvenredno sveti, bo vreme bolj vetrovno. Ta pravila pa spadajo že k bolj težavnim, ker je treba dolge vaje, da se morejo občutiti take fine razlike. Ponočni viharji redko trajajo dalje časa. Zima je baje posebno huda, kadar dobro obrodijo želod, šipeče jagode in medvedove hrušice, kadar so jerebice in druga poljska perutnina posebno rejne in kožuhi gozdnih živalij nenavadno gosti in svetli. Huda zima sledi baje tudi vlažnim mrzlim poletjem. Kadar po zimi zapušča divjina višave in si išče zavarovanih južnih reber in bližino človeških bivališč, tedaj pripravite se na hudo zimo.

Slovstvo.

Apno v kmetijstvu

je naslov ravnokar izišli knjižici ki jo je spisal g. Francišek Štupar, tajniški pristav c. kr. kmetijske družbe krunjske.

Marsikje zemlji nedostaja apna, in kmetovalec tamkaj navzlic skrbnemu obdelovanju in gnojenju ne more priti do pravega vspeha, ker v rastlinski hrani manjka apna. Apno pa ni le rastlinska hranilna snov, ampak se z njim v mnogih slučajih zemlja tudi rahlja in zboljšuje, zboljšuje se krma in se zatirajo rastlinski škodljivci. Vse to knjižica pojasnjuje poljudno in natančno, tako da jo bo vsak kme-

tovalec s pridom čital. V I. delu knjižica popisuje apno, kaj je, kje se nahaja, kako se pretvarja in kakšen pomen ima v kmetijstvu. V II. delu pa uči, kako se zemlja spozna, da potrebuje apna, ktere snovi se rabijo za apnenje, kako se pripravljajo, kako in kdaj se apni, po koliko apnenih tvarin je potrebnih za apnenje v najrazličnejših slučajih, v kakšnem razmerju je apno z drugimi gnojili, pomen klajnega apna pri uničevanju kmetijskih škodljivcev.

Knjižica obsega IV.+56 strani male osmerke in jo pojasnjuje 11 podob. Dobiva se v pisarni c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani ter stane samo 30 vinarjev s poštino vred. Zaradi važnosti in zelo nizke cene knjižico toplo priporočamo.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 54.: Al. P. v Št. J. Sp. Št. Kako naj pripravim zemljo za sajenje vinske trte, da jo vzgojim na špalirju? Katere vrste so za to pri nas najboljše in v kakšni razdalji jih moram saditi? So cepljene trte za to dobre?

Odgovor 54.: Pripravljanje zemlje, za vzgajanje cepljenih trt na špalirju, je isto kakor pri sajenju cepljenk v vinograd. Zemlja se prekoplje t. j. prerigola ali preobrbe na 80 do 100 cm globoko. Ker mislite te trte vzgajati na špalirju in najbrže ob hišnem ali drugem zidu, tako da bodo te trte bolj same zase, potem mora biti dotični jarek, če je zemlja okrog in okrog sama celina, vsaj 2 metra širok, da se morejo korenine prosto razprostirati, kar pospeši bujno raščo.

Za vzgajanje na špalir so sicer skoro vse vrste sposobne, vendar se vzamejo v ta namen take vrste, ki imajo enakomerno in lepo raščo, ki vsako leto dobro obrode in bolj zgodaj zoré in ki napravljajo lepe velike grozde. Kot take so najboljše: Beli in rdeči španjol (žlahtnina ali plemenka), španska žlahtnina (peteršilovka), auguštana, portugalka, medenika; dalje ribola in svilenka (Seidentraube), zgodnje zoreče vrste z majhnimi grozdi bi bile priporočljive: silvanec, burgundec črni, rulandec.

Za špalir namenjene trte se sadé v različni razdalji in sicer od 1.50 do 5.00 m, kar je odvisno od kraja in zemlje kjer trte rastejo. Čim boljša je zemlja in čim milejše je podnebje, tem bujnejša je rašča. Razdalja je pa tudi odvisna od vrste same ter od načina vzgoje. Kraki močno rastoče trte dosežejo po preteku 15 do 30 let lahko dolgot 8 do 10 m. Prostor se najbolje tako izkoristi, da se posade močno rastoče n. pr. beli in rdeči španjol, auguštano, medeniko (Honigler) in kavščino (ta je pozna) po 3 do 5 m narazen, vmes pa po 1.50 do 3.00 m šibkeje rastoče vrste namreč: burgundec, silvanec, rulandec. Prve se vzgojijo višje t. j. kraki se razpno približno 1 m nad spodnjimi šibko rastočimi. Posamezni kraki se potem raztegnejo v etažah od 50 do 60 cm nad prvim krakom.

Ali so cepljene trte za to sposobne, je nepotrebno vprašanje. Necepljene trte sploh ne pridejo dandanes več v poštev in to iz raznih vzrokov. Cepljenih trt ne uniči trtna uš in se tudi drugim boleznim bolje zoprstavlja; iste močnejše rastejo in kar je najglavnejše, bolje rodijo in njihovo grozdje popred dozori. Radi tega jih ni saditi izpod 1.50 m narazen in samoumevno je, da se jim mora tudi pridno gnojiti.

Vprašanje 55.: V. K. župnik v Žg. Neki vinogradnik mi je tožil, da je vrgel ob prešanji mnogo starega vina na tropine, ker se mu je baje pričelo vleči. Vaš list je nekoč o tej bolezni nekaj omenil ter je priporočal rabiti v takih slučajih tanin ali čreslovino (čresleno kislino). V dotičnem odgovoru je bilo tudi omenjeno, da si tak tanin lahko vsak sam iz jagodnih pečk naredi. Ker je gotovo mnogo gospodarjev, ki tega potrebujejo in ki bi lahko ravno sedaj ta nasvet izkoristili, prosim pojasnila, kako naj se pri tem ravna?

Odgovor 55.: Čreslovina se dobi iz pečk na troje načinov in sicer:

a) Pečke se najpred dobro izperejo v mrzli vodi in potem še enkrat v žganju ali vinskemu cvetu, da se vsa zunanja nesnaga odstrani, potem se jih v senci dobro posuši in kot take prav fino zmelje; mletev se lahko dvakrat do trikrat ponovi.

b) Po gornjem navodilu očiščene pečke se skuha v navadni čisti vodi, ter to tekočino shrani.

c) Po gornjem navodilu očiščene peške se polije z enakimi deli vode in 95 odstotnega vinskega sprita ali alko-

hola (t. j. 1 kg pečk s 1/2 do 1 l vode in s 1/2 do 1 l 95 % alkohola) ter se pusti dlje časa v mrzlem kraju. Alkohol in voda izvlečeta mnogo čreslovine iz pečk in to tekočino je potem za rabo shraniti dočim se pečke zavržejo. Če se s to tekočino spet nove pečke izvleče in tako 2—3 krat ponovi, se dobi prav trpko tekočino, ki se hitro očisti ter ostane vedno popolnoma čista, dočim se izvleček pod b) kaj rad skali in pri obeh načinih pod a) in b) ima tekočina (izvleček) odnosno prah še druge primesi. Način pod c) je toraj najpriporočljivejši.

Vprašanje 56.: J. B. na F. Ker mislim ovsu, pesi, kolorabi in fižolu z umetnimi gnojili gnojiti, zato Vas prosim pojasnila, katera gnojila in koliko na ha naj porabim in kedaj naj gnojim, da bode pomagalo ali jeseni ali spomladi ali naj jih podorjem ali zabranam ali naj jih potrosim pred ali po jesenskem oranju (če bo čas orati). S katerimi umetnimi gnojili in kedaj naj vze zeleni pšenici pognojim, da ne bo polegla, ker na deteljišči in krompirišči nisem pšenici pognojlil s hlevskim gnojem, zato ker tako rada poleže. Imam dosti podzemeljske kolorabe in bi jo rad kravam krmil, pa mi je nekdo odsvetoval, da ni dobra za krmo, ker rada zapira in drugi zopet pravi, da je dobra za mleko. Ali jo priporočate krmiti? V „Narod. Gospodarju“ od l. 1900 str. 182 sem bral, da ni dobro za gnoj ga z gnojnico polivati, da je to velika zguba, in zopet sem bral v letošnjem listu str. 25: „Gnojnica naj se rabi po zimi za polivanje gnojšč, ker s tem se obogati domači gnoj na dušiku in kaliju.“

Ali je tedaj dobro gnoj z gnojnico polivati ali ne?

Op. Kjer bom spomladi oves sejati, tam je letos fižol rastel in kjer bom fižol in peso sadil je letos zelje rastlo.

Odgovor 56.: Zelo nas veseli, dragi prijatelj, Vaša vnema, s katero hočete v kmetijstvu napredovati. Samo na eno Vas opozarjamo:

Varujte se kot gospodar, da bi se dali slepo voditi kakim zledenelim pravilom na pr. glede gnojenja. Ljubi moj, čitajte, prosim lepo, „Gospodarjeve“ članke o kmetijskih poskusih. Vedite namreč, da kmetijstvo ni kaka okorna obrt, kot na pr. ona kakega priprostega črevljarja v gorskem zakotju. Nikjer pod milim Bogom ne najdete toliko razlike glede na tisočere pogoje vspeha kot ravno tu. Zato si ne upamo Vam kar naravnost narekovati. Na ha gnojite fižolu s toliko

in toliko *mq* kalija, fosforne kisline, itd. pesi s toliko, ampak bomo naveli le glavno navodilo za to. Nujno pa Vam priporočamo: Če hočete izvrstno gospodariti, proučujte, študirajte svoje polje; stavite mu določna vprašanja ozir njegovih gnojilnih potreb in zemlja Vam odgovori jasneje in točneje nego najboljši profesor. To vprašanje se godi po poskusih. Torej berite! Da se boste vedeli pomagati pri Vašem gnojenji k ovsu, pesi itd., Vam povemo to-le:

Ako ste pridelali na *ha*, ste s tem zemlji odvzeli in ji morate torej vrniti

kilogramov

	kalija	vapna	fosforne kisline	dušika	
ovsa . . .	28 <i>hl</i>	23	9	10	34
" . . .	47 "	36	14	16	54
" . . .	56 "	42	16	20	66
pese . . .	270 <i>q</i>	174	35	35	90
" . . .	361 "	233	45	45	119
kolerabe	203 "	82	46	30	57
"	271 "	110	62	39	76
fižola . .	19 <i>hl</i>	47	56	25	88
" . . .	24 "	58	69	31	110

Ako Vam sedaj navedem, koliko imajo pri nas navadna umetna gnojila v sebi redilnih snovij, Vam ne bo težak račun.

Na druga Vaša cenj. vprašanja Vam lepo odgovori „Poljedelstvo“ družbe sv. Mohorja na str. 142—160. Blagovolite čitati krasno to delce. Nekateri stvari, kakor da čilski solitar rabimo le kot naglavno gnojilo, Tomaževo žlindro in kajnit pa najraje trosimo jeseni, da se do spomladi razkroji, so itak znane vsakemu količkaj gospodarju. Pšenica si opomore spomladi, ako jo poštopate s solitrom ali žveplenokislim amonijakom.

Kar zadeva kolerabo, poznamo gospodarstva, ki slove po molznih krajih in jim vendar krmijo kolerabe.

Oziroma Vaših hudih dvomov glede gnojnice to-le: Nazori o tem, je-li potrebno gnoj na gnojišči polivati z gnojnico, gredo narazen. Toliko je gotovo, da ako se gnoja dobro ne potepta, je bolje ga tudi ne škropiti. Ako imate pa dobro gnojišče, ki ne prepušča najboljših snovij v zemljo, le brez skrbi polivajte z gnojnico, samo preje gnoj dobro pohodite. Z Bogom!

Vprašanje 57.: Kakšno zdravilo bi bilo pri telici ki gloda les, zraven tega je pa prav mršava ter ima dolgo dlako, čeravno dobiva dobro krmo? Ali bi bilo dobro pokladati ji tudi pšenične otrobe?

Ima v sebi	Kali	Vapno	Fosfor	Dušik
	kilogramov			
1 <i>mq</i> peruvanskega gvano	3	—	10	12·4
1 " koščne moke	—	30	24	3
1 " superfosfata	—	24	18	—
1 " amonijak superfosfata	—	—	12	4
1 " štirikrat konc. kalijeve soli . . .	40	—	—	—
1 " Tomaževe žlindre	—	48	18	—
1 " čilskega solitra	—	—	—	15·5
1 " kajnita	10—12	—	—	—
1 " žveplenokisli amonijak	—	—	—	19—21

Iz tega si prav lahko preračunate približno potrebnost posameznih rastlin na raznih snoveh.

V obče trosimo pri zelo dobrem gnojenji na *ha*:

peruvanskega gvano po	2—4 <i>mq</i>
koščne moke po	5—5·5 "
superfosfata po	3·5—4 "
kajnita po	3—4 "
pri žitih, stročnicah in detelji,	
kajnita po 3·5—4·5 <i>mq</i> na travnikih,	
" " 4—6 " pri krompirju,	
" " 6—8 " pri pesi,	
kalijeve soli temu primerno okoli 4 krat manj.	
Čilskega solitra po	1·5—2·5 <i>mq</i>
žveplenokislega amonijaka po	0·7—1·8 "

Odgovor 57.: Če telica les gloda in če tudi druge stvari rada liže, je vzrok pomanjkanje soli in ker je mršava, tudi fosforne kisline. Dajte med krmo vsaki dan po 1 peščico soli ter nekoliko (za telico 8 do 15 *gr*) klajnega apna. Nadalje skrbite, da dobi žival čisto vodo ter da jo skrbno krtačite. Če ji pa to nič ne pomaga, potem ima žival posebno bolezen, katero Vam bo živinozdravnik pojasnil.

Pokladati ji pšenične otrobe, je seveda jako dobro, ker to živino redi. Še boljše so sezamove tropine, ker so še bolj tečne. To je posebno za molzne krave jako priporočljivo.

S e j m i.

Na Kranjskem:

11. novem. v Dobrničah, Št. Gothardu, Bučki, pri Fari na Igu, Lašičah, Srednji vasi (Boh.) Razdrtem in Kranju (konjski).
12. " v Bušeči vasi.
15. " Grahovem.
17. " v Ljubljani (8 dni).
18. " v Metliki.
19. " na Raki.
20. " v Gorenji Planini in Št. Vidu pri Vipavi.
21. " v Hotederšici (za živino in blago).
22. " na Slapu pri Vipavi.
23. " v Mojstrani pri sv. Lorencu na Temenici.
24. " v Št. Rupertu.
25. " v Loki, Domžalah, Zatičini in na Krškem.
30. " na Gočah, Kočevju, Železnikih, Planini, Kalu (Postojn.) Trziču, Turjaku in Vačah.
1. decem. v Martinji vasi (Trebn. kant.) Boštanju (za živino in blago).
2. " v Novemestu.
3. " v Postojni, Jesenicah.
4. " v Kamni gorici, Kamniku.
5. " v Idriji.
6. " na Brezovici (Bohinju), Bistrici, Žužemberku in Borovnici.
8. " v Litiji.
9. " v Metliki.

Na Štajerskem:

11. novem. na Laškem, Marenbergu, sv. Mohorju (Podčet. kom.), Ormožu in Lipnici.
14. " v Gomilici.
15. " v Poličanah, Vranskem in Radgoni.
19. " v Podsredi, (Horberg).
21. " v Podčetrkom, sv. Barbari, v Halozah, Št. Jurju ob Taboru (za živino in blago).
23. " v Slov. Bistrici (za živino).
24. " v Šoštanju (za živino).
25. " v Kanižu, Ptuju, Dobju, Vildonu, Lembergu in Trbovljah.
30. " pri sv. Andražu (pri Ptuju), Celju, Rogatecu in Svečini.
3. decem. na Planini in Konjicah (za blago).
4. " v Gomilski, na Polju, Šmarju (blizo Celja).
5. " v Trbovljah.
6. " v Sevnici (na Savi), na Dobrni, Lučah (Leutschach) in Mureku.
8. " pri sv. Lorencu, v Prežin.
9. " v Buče, Vremškagorce in Dobovi.

Na Koroškem:

11. novem. v Zgornji Beli in Šmartnu pri Beljaku.
18. " v Star. Dvoru.
24. " v Oberdravberzi.
25. " v Graifenberzi.
28. " v Oberdravberzi.

- 1. decem. v St. Andreju in Paberčah.
- 6. " v Strasberzi in Velikovcu.

Na Primorskem:

- 11. novem. v Čubedu in Dolini.
- 15. " v Jelšanah.
- 16. " v Kuvedi.
- 22. " v Šmarji.
- Od 24. novembra do 3. decembra v Vidmu (v Furl.).
- 27. novem. v Kastelnovi, Vencu in Videm. del.
- 1. decem. v Gorici (15 dni).
- 6. " v Monfalkonu (2 dni).
- 8. " v Turjaku (2 dni).

Dr. Viljem Schweitzer

naznanja, da je **otvoril**
dne 1. oktobra 1902

svojo odvetniško pisarno

v Ljubljani na Kongresnem trgu 19
poleg nunske cerkve in
„Vzajemnega podpornega društva“.

Priporočaja se: Vzajemna zavarovalnica proti požarnim škodam in poškodbi zvonov.
Edini domači zavod te stroke: Ljubljana, Medjatova hiša.

Oglas iz Istre! „Gospodarsko društvo“ v Pazinu posreduje pri kupovanju vina. Opozorujejo se na to trgovci z vinom. Društveni urad je v hiši predsednika dr. Kureliča.

Hranilnica in posojilnica v Marezigah pri Kopru

ima mnogo pristnega črnega vina liter od 15 do 20 kr. in Refoška liter od 20 do 23 kr., prosto postaja Trst ter vabi konsumente za nakup.

Salame ogrske 1.70 gld., domače iz šunkna 1.20 gld. domače 1 gld., dunajske 80 kr. Šunka brez kosti (Rollschinke) 90 kr. in 1.10 gld., suho meso 70 kr., suha slanina 70 kr., glavina brez kosti 40 kr. kilo, velike kranjske klobase po 18 kr. in drugo pošilja od 5 kil naprej po povzetju in sicer le dobro blago
Janko Ev. Sirc v Kranju. (150) 12-8

Tko želi izvrstnoga naravnoga vina, istrijanca črnoga i beloga kupiti, neka se naravnost obrne na posestnika in kmeta **Venceslava Križmanič v Ježeuju**, pošta: Tinjan, Istra, kateri se obveže za odgovarati sa pismi in na zahtev pošilja uzorce.

Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju

imelo bode svoj 14. občni zbor v petek 14. novembra t. l. v dvorani „Slovanske Besede“, Dunaj, I. Braunerstrasse 7, I. nadstropje. Začetek ob 6. uri zvečer. Vspored: Nagovor predsednika, poročila: tajnikovo, blagajnikovo, preglednikov; volitve, slučajnosti.

Trgovina in obrt.

Trgovina.

Mejnarodni železn. vozni listi.

Glasom odloka c. kr. finančnega ministerstva z dne 24. septembra 1902 d. z. št. 190 so se smeli internacionalni vozni listi, vpeljani z min odredbo z dne 11. decembra 1892 porabljeni samo do vštetega 9. oktobra 1902. — Do tega časa neporabljeni stari neporabljeni internacionalni listi se lahko, v kolikor še niso popisani, do 30. aprila 1903 zamenjajo pri zato določenih prodajnih uradih (ces. kr. dež. plačilni urad v Ljubljani in davčni urad) za nove vozne liste, ki so vpeljani z navedenim dodatnim dogovorom. Stari vozni listi, na katerih je že kaka tiskana ali pisana bilježba in kateri še niso bili od strani železnice uradno rabljeni, se lahko zamenjajo za nove liste tekom istega roka, toda le, če se spol-

nijo zadevni predpisi in se vplača pristojbina za tiskovino v znesku 2 vin. za komad. Po 30. aprilu 1903 se stari internacionalni vozni listi ne bodo več zamenjavali.

Razpis dobave usnja.

C. kr. trgovinsko ministerstvo nazvanja trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da se bodo dne 21. nov. t. l. pri vojnem ministerstvu v Bruslju sprejemale ponudbe za dobavo usnja, katero se potrebuje v prvem polletju 1903 za obuvala armade. Prepis dobavne razpisa, iz katerega je razvidna množina usnja, ki jo je dobiti in natančnejši pogoji, je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani na razgled.

Obrt.

Obrtne novice.

Brez dokaza sposobnosti dosegel je v Hohenelbe na Češkem nek obrtnik obrtno dovoljenje, mož je mizar in ni mogel dokazati izpolnjene učne dobe, pa tudi ne, da je delal kot pomočnik. Radi tega odstopilo je načelstvo mizarske zadruge.

Delavski svet o premembni obrtnega reda. Obrtni odsek delavskega sveta izdal je nedavno dvoje poročil, mnenje večine in mnenje manjšine, o premembni obrtnega reda in o nedeljskem počitku. Mnenja so zelo različna osobito zahteva večina, da se nedeljski počitek ne upelje splošno in da se vpeljuje le počasi, korak za korakom.

ZADRUGA

Plačevanje mleka po odstotkih.
(Našim zadrugam priredil Fran Slovenčev.)

Da je plačevanje mleka pri mlekarnah najbolj priprosto na ta način, ako se vsem plačuje enako, je res. Da ima pa tako plačevanje to veliko napako, da dela mno-

gim krivico, o tem smo že večkrat slišali.

Pri tem plačevanju daje nesrečni račun precej dela, ko je treba ne samo sestaviti množino mleka za vseh 30 ozir. 31 dnij meseca, ampak potem tudi mno-

žiti količino z odstotki in ta produkt še s ceno za 1 odstotek. Da to olajšamo, podamo tu tabelo*), namenjeno onim mlekarnam,

*) Svetovali bi tabelo prilepiti na trd papir, da bolj obstane in jo je laglje rabiti pri računih.

Tabela za plačevanje mleka z 2.20 vinarji za tolščobni %_o.

Stev. kg	O d s t o t k i t o l š o b n i																Stev. kg				
	2.5	2.6	2.7	2.8	2.9	3	3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	3.6	3.7	3.8	3.9	4		4.1	4.2	4.3	4.4
1	0.05	0.05	0.05	0.06	0.06	0.06	0.06	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.08	0.08	0.08	0.09	0.09	0.09	0.09	0.09
2	0.11	0.11	0.11	0.12	0.12	0.13	0.13	0.14	0.14	0.14	0.14	0.15	0.15	0.16	0.16	0.17	0.18	0.18	0.18	0.18	0.19
3	0.16	0.17	0.17	0.18	0.18	0.19	0.20	0.21	0.22	0.22	0.22	0.23	0.23	0.24	0.24	0.25	0.27	0.27	0.28	0.28	0.28
4	0.22	0.22	0.23	0.24	0.25	0.26	0.27	0.28	0.28	0.28	0.29	0.31	0.31	0.32	0.33	0.34	0.36	0.36	0.37	0.37	0.38
5	0.27	0.28	0.29	0.30	0.31	0.33	0.34	0.35	0.36	0.36	0.37	0.39	0.39	0.40	0.41	0.42	0.45	0.46	0.47	0.47	0.48
6	0.33	0.34	0.35	0.36	0.37	0.39	0.40	0.42	0.43	0.43	0.44	0.46	0.47	0.48	0.49	0.51	0.54	0.55	0.56	0.56	0.57
7	0.38	0.39	0.41	0.42	0.44	0.46	0.47	0.49	0.50	0.50	0.51	0.53	0.55	0.56	0.58	0.59	0.63	0.64	0.65	0.65	0.67
8	0.44	0.45	0.47	0.48	0.50	0.52	0.54	0.56	0.57	0.57	0.59	0.61	0.63	0.64	0.66	0.68	0.72	0.73	0.75	0.75	0.76
9	0.49	0.51	0.53	0.54	0.56	0.59	0.61	0.63	0.64	0.64	0.66	0.69	0.71	0.72	0.74	0.76	0.81	0.82	0.84	0.84	0.86
10	0.55	0.57	0.59	0.61	0.63	0.66	0.68	0.70	0.72	0.72	0.74	0.77	0.79	0.81	0.83	0.85	0.90	0.92	0.94	0.94	0.96
20	1.10	1.14	1.18	1.22	1.26	1.32	1.36	1.40	1.44	1.44	1.48	1.54	1.58	1.62	1.66	1.70	1.80	1.84	1.88	1.88	1.92
30	1.65	1.71	1.77	1.83	1.89	1.98	2.04	2.10	2.16	2.16	2.22	2.31	2.37	2.43	2.49	2.55	2.70	2.76	2.82	2.82	2.88
40	2.20	2.28	2.36	2.44	2.52	2.64	2.72	2.80	2.88	2.88	2.96	3.08	3.16	3.24	3.32	3.40	3.60	3.68	3.76	3.76	3.84
50	2.75	2.85	2.95	3.05	3.15	3.30	3.40	3.50	3.60	3.60	3.70	3.85	3.95	4.05	4.15	4.25	4.50	4.60	4.70	4.70	4.80
60	3.30	3.42	3.54	3.66	3.78	3.96	4.08	4.20	4.32	4.32	4.44	4.62	4.74	4.86	4.98	5.10	5.28	5.52	5.64	5.64	5.76
70	3.85	3.99	4.13	4.27	4.41	4.62	4.76	4.90	5.04	5.04	5.18	5.39	5.53	5.67	5.81	5.95	6.16	6.44	6.58	6.58	6.72
80	4.40	4.56	4.72	4.88	5.04	5.28	5.44	5.60	5.76	5.76	5.92	6.16	6.32	6.48	6.64	6.80	7.20	7.36	7.52	7.52	7.68
90	4.95	5.13	5.31	5.49	5.67	5.94	6.12	6.30	6.48	6.48	6.66	6.93	7.11	7.29	7.47	7.65	8.10	8.28	8.46	8.46	8.64
100	5.50	5.70	5.90	6.10	6.30	6.60	6.80	7.00	7.20	7.20	7.40	7.70	7.90	8.10	8.30	8.50	9.00	9.20	9.40	9.40	9.60
200	11.00	11.40	11.80	12.20	12.60	13.20	13.60	14.00	14.40	14.40	14.80	15.40	15.80	16.20	16.60	17.00	18.40	18.40	18.80	18.80	19.20
300	16.50	17.10	17.70	18.30	18.90	19.80	20.40	21.00	21.60	21.60	22.20	23.10	23.70	24.30	24.90	25.50	27.60	27.60	28.20	28.20	28.80
400	22.00	22.80	23.60	24.40	25.20	26.40	27.20	28.00	28.80	28.80	29.60	30.80	31.60	32.40	33.20	34.00	36.40	36.40	37.60	37.60	38.40
500	27.50	28.50	29.50	30.50	31.50	33.00	34.00	35.00	36.00	36.00	37.00	38.50	39.50	40.50	41.50	42.50	45.00	46.00	47.00	47.00	48.00
600	33.00	34.20	35.40	36.60	37.80	39.60	40.80	42.00	43.20	43.20	44.40	46.20	47.40	48.60	49.80	51.00	52.80	55.20	56.40	56.40	57.60
700	38.50	39.90	41.30	42.70	44.10	46.20	47.60	49.00	50.40	50.40	51.80	53.90	55.30	56.70	58.10	59.50	63.00	64.40	65.80	65.80	67.20
800	44.00	45.60	47.20	48.80	50.40	52.80	54.40	56.00	57.60	57.60	59.20	61.60	63.20	64.80	66.40	68.00	72.00	73.60	75.20	75.20	76.80
900	49.50	51.30	53.10	54.90	56.70	59.40	61.20	63.00	64.80	64.80	66.60	69.30	71.10	72.90	74.70	76.50	81.00	82.80	84.60	84.60	86.46
1000	55.00	57.00	59.00	61.00	63.00	66.00	68.00	70.00	72.00	72.00	74.00	77.00	79.00	81.00	83.00	85.00	90.00	92.00	94.00	94.00	96.00

ki dajejo udom posneto mleko nazaj in plačujejo samo smetano, iz koje delajo presno maslo, če smetana sama ne gre naprej. Danes priredimo tabelo za oni slučaj, da se plačuje za 1 tolašobni odstotek v mleku po 2·2 vin. (ali 1·1 kr.), pozneje priobčimo še tabelo, ki plačuje tolaš. odstotek po 2·30 vin., ozir. tudi po 2·40 vin., to pa vsled tega, ker utegnejo te številke biti podlaga za prav mnogo naših mlekarn, ki se pečajo z izdelovanjem putra.

Važno za kmetijske zadruge.

Vojaško oskrbovališče v Ljubljani kupi v mesecu decembru 500 meterskih stotov rži in 515 meterskih stotov ovsa izključno le od kmetijskih zadrug ali producentov in tudi v manjših množinah proti takojšnji oddaji in takojšnjemu plačilu. Podrobnejši pogoji se izvedo istotam.

VABILO

na

izredni občni zbor

kmetijskega in kozumnega društva v Št. Juriji ob juž. železnici, registr. zadruge z omejeno zavezo, ki se bode vršil dne 30. novembra t. l. ob 3. uri popoldne v tukajšnji deški šoli.

Dnevni red:

1. Pogovor o razdružitvi društva.
2. Slučajnosti.

K temu zborovanju vabi uljudno vse društvenike

Odbor.

**Samo v teh zavojih se
dobiva pristna, tako
splošna priljubljena**

**Kathreinerjeva
Kneippova sladna kava**

Gospodarsko društvo v Baderni-Istra

ima na prodaj

(158) 2-2

1000 hekto belega in črnega vina

lastnega pridelka, dobra in močna kaplja.

Cena: od 14 do 16 gld. hekto

postavljen na železnico Št. Peter in Selve.

Društvena klet je pod strogim nadzorstvom.

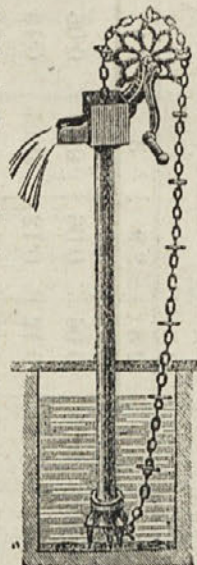
Ako se nočeš pri vsakem izpumpanju
tedaj si kupi gnojnice **jeziti**,
(142) 12-10

Klementovo

pumpo na verige,

katera prekosi po svoji čudovito veliki izvršitvi in trajnosti vse druge pumpe. Ta ne obstoji niti iz dil ali zaklopk, niti iz usnjatih cevij.

Nemogoče je sploh, da bi se zamašila, zamrznila ali polomila; veliko posestnikov ne izda pri 20letni uporabi niti vinarja za popravo. Nad 3000 jih je v rabi; več sto pohval o njih nam je došlo. Razpošiljam to pumpo na 6tedenski poskus; ako bi bila pa ta nerabljiva, vzamem jo brez vsake odkšodnine nazaj.

Josip Klement,

tovarna strojev v Hrobečih-Roudnici ob/L.

Nj. svetost papež Leon XIII.

sporočili so po svojem zdravniku prof. dr. Laponiju gospodu lekarnarju Gabr. Piccoliju v Ljubljani prisrčno za hvalo za doposlane Jim stekleničice

tinkture za želodec

in imenovali „Dvor založnikom N. svetosti“.

Imenovani zdravnik ter tudi mnogi drugi sloviti profesorji in doktorji priporočajo boleham G. Piccolijevo

želodčno tinkturo

katera krepča želodec, pospešnje slast, pospešuje prebav-
144 24-16 ljanje in telesno odprtje.

Naročila vsprejema proti povzetju in točno izvršuje G. Piccoli, lekarnar „pri angelju“ v Ljubljani, na Dunajski cesti. Tinkturo za želodec pošilja izdelovatelj v skatljah po 12 in več stekleničic — Poštino mora plačati p. n. naročnik.

Vse tu naznanjene predmete preskrbi tudi »Gosp. Zveza« po orig. cenah.

Vse vrste slamoreznice

lahko tekoče za na roko in do najmočnejših za na gepelj ali vodno moč v veliki izbiri priporočata

Karol Kavšeka nasl.

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino na debelo in drobno in zaloga poljedeljskih strojev

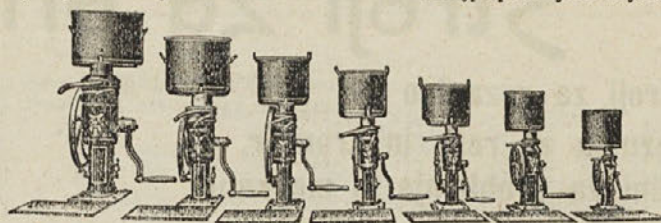
Ljubljana, Dunajska cesta št. 16.

Tudi se dobijo po najnižji ceni vsi drugi poljedeljski stroji kakor: **gepeljni, mlatilnice, reporeznice, mlini za šrotati in mleti, preše za sadje in grozdje, trombe in cevi za vodovode in sploh vsa železnina.** (135) —21

Slovenske cenike razpošiljamo na zahtevo brezplačno.

Nepresežni so sedaj posnemalniki „Teutonia“

Skrajno posnemanje. Zelo lahek in miren tek. Najpriprosteji in najtrdnejši.

Posname: 50—500 litrov v eni uri. — Cene od 150 kron naprej.

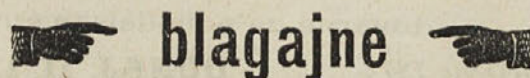
Več tisoč v rabi! Več sto priznanj! Na leto se izdela po 10.000 posnemalnikov. (151) x—16

Povsod se iščejo zastopniki, — Ceniki brezplačno.

»Märkische Maschinenbau-Anstalt »Teutonia« G. m. b. H. Frankfurt a. Oder.
Največja in posebna tovarna za posnemalnike na kolesa na Nemskem.

C. kr. priv.

pred ognjem in tatovi varne

blagajne

prodaja najceneje dobro znana tovarna blagajnic

M. Adlersflügel

založnik Raiffeisnovih posojilnic

Dunaj, I., Franz Josephs-Quai št. 13.

(134) 24—21

Svetovnoznani !!! Nad 300.000 v rabi. Nad 500 prvih odlik.!!!

ALFA-LAVAL-Separator-ji

so najboljši

posnemavci smetane

je dobiti v 14 različnih velikostih, posnamejo od 40—2000 litrov v eni uri.

Popolne oprave za mlekarne

na roko in s silo, kakor tudi vse mlekarske stroje in posode. (155) 12—6

Popolne naprave za led in ohladitev

za mlekarne, pivovarne, klavnice, mesarje in prekajevalce, za čokoladne tovarne. 450 do 300.000 toplin (kalorij).

Najcenejša in najboljše delujoča ohladična naprava.

Akcijska družba ALFA-Separator, Dunaj.

Zaloga za južne dežele

v Gradcu, Annenstrasse 26.

Podružnice: Budimpešta. Praga.

Posebnost: Turbine na par, naprave mlekarn.

Posebnost: Posode za prevažanje mleka brez gumija.

Ceniki, podučne brožure, proračuni in načrti za mlekarne na razpolago. Svet se daje v vseh zadevah mlekarnstva. Zahteva naj se naš strokovni list „Alfa-Mitteilungen“ brezplačno.

Vse tu naznanjene predmete preskrbi tudi »Gosp. Zveza« po orig. cenah.

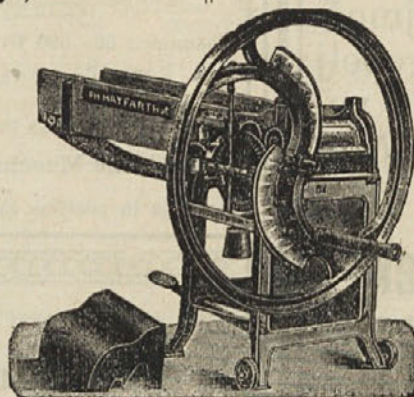
Stroji za pripravo krme!

Stroji za rezanico na patent. valjčkih z mazljivimi tečajji lahko za goniti, kar prihrani 40% moči.

Reznica za repo in krompir,
Mlini za drobljenje in mečkanje,
Parnica za živinsko klajo,

Prenesljive štedilne peči s kotlom z emajliranimi ali neemajliranimi vložnimi kotli, stoječe ali za prevožno, za kuhanje in parjenje živinske klaje, krompirja za različno poljedeljsko in domačo porabo itd. potem

Stroj za koruzo roškati,
Mlini za čiščenje žita,
Čistilni stroji trijerji
Stiskalnice za seno in slamo, na roko. stoječe in za prevažanje.

Stroji za mlatiti, viteli, jekleni plugi, valjarji in brane

Najboljši stroji za sejati „AGRICOLA“

(zistem s premakljivim kolesom) jako priročni, brez spremenjalnih koles za vsako seme, za v goro in dolino.

Samotvorne patentovane brizgalnice za pokončavanje grenkulje, drevesnih škodljivcev in peronospore.

Vse te stroje izdštuje po najnovejši odlikovani napravi

Ph. MAYFARTH & Co.

tovarne za poljedelske stroje, livarne železa in fužine na par (157) 8-3

Ustanovljene 1872.

DUNAJ, II./1. Taborstrasse št. 71.

850 delavcev.

Odlikovane s čez 450 zlatimi, srebrnimi in bronastimi svetinami.

Obširni katalogi brezplačno. — Zastopniki in prodajalci se radi sprejmó.

~~~~~ Dopisuje se tudi v slovenskem jeziku. ~~~~~

Centrala za nakup in prodajo!

Gospodarska Zveza

~~~~~ v Ljubljani ~~~~~

posreduje svojim članom

nakup vsakovrstnih kmetijskih potrebščin, kakor **umetnih gnojil, modre galice, žvepla**; raznih **poljedelskih strojev**, vsakovrstnih **semen**; **koruze, moke, otrobov** itd. po najnižjih cenah;

prodajo vse vrste **kmetijskih pridelkov** itd. ter ima v zalogi vse **tiskovine za raiffeisenske hranilnice in posojilnice**, katerim preskrbi po znižani ceni tudi **železne blagajne**, varne proti požaru in vlom.

~~~~~ Zaloga **Barthel-ovega klajnega apna**, oddaja se od 5 kg naprej. ~~~~~

Posredovalnica za Zvezine trgovce!

Izdajatelj: Gospodarska zveza v Ljubljani.

Odgovorni urednik dr. Viljem Schweitzer, odbornik Gospodarske zveze v Ljubljani. — Tisk Zadružne tiskarne v Ljubljani.